

ПІДТРИМКА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО БАЛАНСУ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ І ОНЛАЙН-ЗАНЬЯТЬ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

Вечерок О.М., Трусова Л.В., Скальська С.А.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто методи й засоби відновлення психоемоційного балансу в студентів-іноземців під час аудиторних і онлайн-занять на початковому етапі навчання. У безпосередньому спілкуванні рекомендується застосовувати гумор, діалоги, міні-розповіді. У процесі дистанційного навчання використовувати навчальні презентації, завдання ігрового характеру (вікторини, кросворди, анаграми, картки), відеофільми.

Ключові слова: стрес, адаптація, психоемоційний баланс, іноземні студенти.

The article explores the methods and means of restoring the psycho-emotional balance of foreign students at classroom and online classes at the pre-university stage of education. It is recommended to use humor, dialogues, and mini-stories in direct communication and use educational presentations, game tasks (quizzes, crosswords, anagrams, cards), video films for distance learning.

Keywords: stress, adaptation, psycho-emotional balance, foreign students.

У ЗВО України здобуває освіту досить велика кількість іноземних громадян (переважно з країн Близького Сходу і Північної Африки). Найважчий для них період адаптації припадає на перший рік життя в Україні. У початковий період адаптації іноземні студенти, включені в новий соціум, перебувають у стані психоемоційного стресу, зумовленого мовним бар'єром та інформаційною перенасиченістю на всіх рівнях – як у навчальному процесі, так і поза ним. Середовище сучасного закладу вищої освіти вже є викликом особливої складності, насамперед для іноземців. До цього додаються проблеми побутового характеру: інший часовий пояс і кліматичні умови, самостійність у розподілі бюджету, самозабезпечення і самообслуговування тощо [6; 7].

Деякі повсякденні для нас ситуації викликають у іноземця так званий «культурний шок». «Іноземні студенти перебувають у мовному й культурному просторі, новому для них не тільки з точки зору мови, а й соціально-культурних норм. Іноді вони опиняються в ситуаціях, на які ми, викладачі, часто не звертаємо уваги, оскільки є носіями цієї культури. А іноземні студенти потрапляють у незрозумілі їм та досить неприємні ситуації» [2, с. 34]. Звички українців щодо харчування, одягу, етикету, свят, ставлення до тварин тощо часто відрізняються від прийнятих у культурі країни, з якої приїхав студент-іноземець.

Щоб запобігти стресу, перевтомі та створити зону комфорту під час аудиторних занять, прагнемо використовувати форми роботи, які б знімали напруження та сприяли покращенню психоемоційного стану студентів. Це можуть бути жарти, гумористичні оповідання, укладання діалогів або міні-розповідей на цікаві студентам теми.

Загострення питання психоемоційного балансу викликало вимушене онлайн-навчання, зумовлене об'єктивними причинами (спочатку карантин, а потім воєнним станом). У Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка ще під час ковідного карантину впродовж 2020-2021 років було проведено дослідження, в якому взяла участь 80 українських студентів різних курсів віком від 21 до 25 років. Це дослідження виявило, що «за умов дистанційного навчання третина студентів мають високий рівень тривожності, фрустрації, агресивності. Вони відчують тривогу, хвилювання, неспокій, розчарування, які пов'язані з тривалою соціальною ізоляцією, навчанням у режимі онлайн, віртуальним спілкуванням з викладачами й однолітками. Більше половини студентів мають середній рівень розвитку емоційного інтелекту, тому не завжди здатні правильно розпізнавати, розуміти та управляти емоціями. В умовах дистанційного навчання у половини студентів виявлено середній рівень психологічної готовності до іспиту та не зовсім добре передекзаменаційне самопочуття. Вони емоційно напружені перед іспитом, часто відчують страх, невпевненість у собі та своїх знаннях. З'ясовано, що в умовах дистанційного навчання психоемоційний стан студентів суттєво погіршується. У зв'язку з цим викладачам необхідно створити сприятливі умови для навчання студентів з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей, забезпечити надання їм психологічної підтримки» [8].

Іноземні студенти, відірвані не лише від безпосереднього спілкування з друзями й викладачами, а й від сім'ї, почуваються ще більш дискомфортно, що не може не впливати на їхню успішність у навчанні. У зв'язку із зазначеними обставинами викладачами навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян (доуніверситетська освіта) Полтавського державного медичного університету були розроблені й апробовані під час онлайн-занять такі форми дистанційної роботи, які б дозволяли працювати продуктивно й зацікавлено. Це навчальні презентації, завдання ігрового характеру, розроблені за допомогою інтернет-ресурсів, відеофільми.

«З досвіду створення й використання навчальних презентацій зазначимо, що завершення вивчення граматичних категорій і окремих лексичних тем завданнями на розвиток мовлення у конкретних ситуаціях слугує мотиваційним чинником вивчення мови, коли слухачі створюють власні тексти за картинками чи символами. <...> На заняттях з наукового стилю мовлення візуалізація дидактичного матеріалу як на етапі вивчення нового матеріалу, так і під час закріплення сприяє формуванню понятійного апарату природничих наук, запам'ятовуванню загальноповживаної лексики, відпрацюванню навичок читання адаптованого наукового тексту й відтворення його з опорою на наочність. <...> Доступ до презентацій у зручній для студентів час і з будь-якого місця є безперечною перевагою такого типу візуальних дидактичних матеріалів» [3, с. 16; 19].

Зазначимо ефективність сучасних освітніх інтернет-ресурсів, зокрема платформ Wordwall і Quizlet, для створення завдань у формі вікторин, кросвордів, анаграм, карток із метою подолання апатії, відновлення мотивації до навчання. «Новітні технології в практиці навчання мови як іноземної сприяють урізноманітненню методів проведення занять, активізують навчальні дії здобувачів освіти, зменшують психологічні труднощі спілкування інокомунікантів, а також надають великий вибір інструментів контролю та оцінки рівня сформованості комунікативних умінь і навичок студентів» [5, с. 275].

Пропонуємо також демонстрацію під час занять короткометражних науково-навчальних відеофільмів, які за

методикою навчання іноземних мов розглядаються як відеотексти. «Перегляд відеофільмів, загалом, є частиною сучасної культури, зокрема – відповідає комунікативному підходу до навчання мови як іноземної. Демонстрація короткометражних фільмів на заняттях української мови як іноземної (УМІ), безумовно, має низку переваг, серед яких активізація зорового та слухового сприйняття студентів, тренування їхньої пам'яті та уваги, практика монологічного та діалогічного мовлення, емоційне та естетичне враження. <...> Під час перегляду фільму супроводжуючий звук відеоряд дозволяє зняти частину труднощів, полегшує розуміння, справляючи емоційний вплив. <...> Зазначимо, що розвага не є самоціллю при роботі з відеотекстом, хоча в окремих випадках вибір і показ короткого мультфільму або уривка з фільму може здійснюватися саме з метою створення сприятливої атмосфери під час заняття» [1, с. 19-20].

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що урізноманітнення форм роботи як під час аудиторних, так і онлайн-занять сприяє відновленню психоемоційного балансу студентів і, відповідно, підвищенню продуктивності навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Богиня Л.В. Дидактичний потенціал короткометражних фільмів у практиці мовної підготовки іноземних студентів // Міжнародний науково-методичний семінар «Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам». Харків: ХНАДУ, 2022. С. 19-23.
2. Богиня Л.В. Етнопсихологічний підхід у практиці навчання іноземних студентів // Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки». Полтава, 2022. С. 34-36.
3. Богиня Л.В. Навчальні презентації як елемент візуалізації дидактичного матеріалу // Міжнародний науково-методичний семінар «Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам». Харків: ХНАДУ, 2021. С. 15-19.
4. Богиня Л.В., Вечерок О.М., Скальська С.А., Трусова Л.В. Роль культурологічного та фахового аспектів у процесі адаптації іноземних громадян до навчання у ЗВО України // Зб. статей IV науково-практичної конференції «Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи». Полтава, 2019. С. 32-35.
5. Богиня Л.В., Трусова Л.В., Скальська С.А. Використання сучасних освітніх ресурсів як засобу поточного контролю рівня сформованості комунікативної компетенції іноземних студентів // Матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. Дебрецен (Угорщина). С. 275-279.
6. Вечерок О.М., Скальська С.А., Трусова Л.В. Виховна бесіда як складова процесу адаптації іноземних студентів // Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. праць. Вип. 35. Харків: СН НТМ «Новий курс», 2020. С. 23-24.
7. Вечерок О.М., Скальська С.А., Трусова Л.В. Формування копінг-поведінки у студентів-іноземців на початковому етапі адаптації // Матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції «Мова і спеціальність: актуальні проблеми навчання іноземців у закладах вищої освіти». Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 64-70.
8. Шпак М.М. Психоемоційний стан студентів в умовах дистанційного навчання. URL: <http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/1242>

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Владимирова В.І.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто прийоми формування соціокультурної компетенції як основи міжкультурного спілкування під час навчання іноземних мов, наведено аналіз різних стратегій комунікативної поведінки щодо використання різноманітних завдань і форм організації роботи.

Ключові слова: соціокультурна компетенція, міжкультурне спілкування, комунікативно-прагматичні завдання, інтерактивні завдання, мовна поведінка.

The work examines methods of forming sociocultural competence as the basis of intercultural communication during foreign language learning and provides an analysis of various strategies of communicative behavior regarding the use of various tasks and forms of work organization.

Keywords: sociocultural competence, intercultural communication, communicative and pragmatic tasks, interactive tasks, language behavior.

Предметом дослідження є соціокультурна компетенція як основна складова міжкультурного спілкування при викладанні й вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Розглянути теоретичну сутність соціокультурної компетенції у викладанні дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» і формуванні міжкультурної комунікації – мета даної статті.

Специфіка функціонування мови як іноземної полягає в тому, що її комунікативна функція забезпечує міжкультурне спілкування. Виникає ситуація зустрічі комунікантів, які, користуючись однією і тією ж мовою, неоднаково сприймають повідомлення, що передаються, оскільки породжувані ними мовні структури побудовані на основі різних соціокультурних структур [3; 5; 9]. Отже, у міжкультурному спілкуванні важлива умова успіху – забезпечення взаєморозуміння у вигляді створення спільного комунікативно-прагматичного простору. Це можливо для формування в іноземних студентів соціокультурної компетенції, яка враховує культурно-психологічні особливості комунікативної поведінки носія мови.

У психоневрологічному механізмі кожного комуніканта «записана» мовна система, що є програмою, яка керує комунікативною поведінкою індивіда [1-2; 7]. Ця програма складається з команд, що задають певні операції, які, перш за все, спрямовані на те, щоб реалізувати в мові комунікативний задум і намір (інтенції) мовця, установити зв'язки між мовними і позамовними об'єктами, що входять до комунікативно-прагматичного простору, а також регулювати взаємовплив внутрішньоструктурних компонентів мовної системи (семантичний, прагматичний, синтак-